

חולין קד

משה שווערד

1. תוספות מסכת חולין דף קג עמוד ב

כל הבשר אסור לבשל בחלב - תימה דלא תני בארץ ובחולין בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין ובמוקדשין כמו בהנך פירקין ובתוספתא תני להו [1] ושמא מאי דשייר במתניתין פירש בברייתא ואשמעינן דחייל איסור בשר בחלב באיסור מוקדשין [2] ורשב"ם פי' דאיצטריך משום חולין דס"ד דאינו נוהג בח"ל משום דאיתקש לבכורים (שמות כג) בחד קרא ראשית בכורי אדמתך לא תבשל גדי בחלב אמן ולפירושו ניהא הא דאמר בפ' ראשית הגז (לקמן דף קלו). דארצך דבכורים אתא למעוטי חולין דאע"ג דהיא מצוה התלויה בארץ איצטריך משום דאיתקש לבשר בחלב.

2. תוספות הרא"ש מסכת חולין דף קג עמוד ב

כל הבשר אסור לבשל בחלב. תימה דלא תאני הכא כמו באידך פרקי בשר בחלב נוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין ובמוקדשין, ואי סבר אין איסור בשר בחלב חל על איסור מוקדשין ליתני בחולין אבל לא במוקדשין כדקתני בפרק כיסוי הדם, ובתוספתא קתני ליה ומאי דשייר במתניתין פירש בברייתא [A1] ואשמעינן לענין איסור מוקדשין איסור חל על איסור, ורבי' שמואל פירש דאיצטריך משום חוצה לארץ דס"ד דאינו נוהג בחוצה לארץ משום דאתקש לביכורים ובמכלתין מקיש להו, ומהאי טעמא ניהא הא דאמר' לקמן בפרק ראשית הגז דארצך דבכורים אתא למעוטי חוצה לארץ דאע"ג שהיא מצוה התלויה בארץ איצטריך משום דאיתקש לבשר בחלב.

3. רבי עקיבא איגר מסכת חולין דף קג עמוד ב

בא"ד דאיצטריך משום חולין וכו' משום דאיתקיש לבשר בחלב. וק"ק באמת מנ"ל דבשר בחלב נוהג גם בחולין דלמא מקשינן לביכורים להיפך, ורק לפמ"ש תוס' בפסחים גבי לא תאכל עליו חמץ ז' ימים תאכל מצות דיותר סברא לומר דמקשינן רישא לסיפא דבכ"מ סיפא מפרש לרישא ניהא הכא דאם איתא דבאמת בב"ח אינו נוהג בחולין למ"ל ארצך גבי בכורים למעט חולין דלא נקיש לבב"ח ולדון ההיקש לחומרא, לכתוב הקרא בהיפוך תחילה בב"ח ואח"כ בכורים וממילא נדרוש מסיפא לרישא ודוק.

4. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף קג עמוד ב

מתני' כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים. קשיא לרבנן ז"ל למה לא תני הכא ונוהג בחולין ובמוקדשין כמו דתני גבי גיד הנשה וגבי אותו ואת בנו דהא ודאי בשר בחלב חובת הגוף הוא ונוהג בכל מקום ובכל זמן והוא הדין דנוהג במוקדשים כדתניא בתוספתא בשר בחלב נוהג בארץ ובחוץ לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית ובין בחולין בין במוקדשין, וי"ל דהא דלא תני הכא משום דלא תני תנא נוהג ואינו נוהג אלא בדבר שהוא ברור ומפרש אותו הדין היכי נוהג ובמה נוהג, אבל הכא דינא גופא איצטריך לאשמעינן דבשר בחלב בישולו בעלמא אסור אפילו אינו אוכל ממנו, דלא תימא דהא דכתיב לא תבשל היינו לבשל ולאכול קמ"ל דאפילו בישול בלחוד אסור וחיוב עליו, להכי תני כל הבשר אסור וכייל ותני הכא כל הבשר בין חולין בין מוקדשין בין בארץ בין בחוץ לארץ, ובתר הכי מפרש איסור אכילה בלא בישול דקתני ואסור להעלותו על השולחן עם הגבינה דטעמא שמא יטעה ויבוא לאכלו כאחת.

5. חידושי הרשב"א מסכת חולין דף קג עמוד ב

כל הבשר אסור לבשל בחלב, לישנא דקרא נקט דכתיב לא תבשל גדי בחלב אמן, [1] ואסור לבשל ואסור לאכול קאמר, והא דלא תנא הכא ונוהג בחולין ובמוקדשין, כדתנן באידך פירקי, ואע"ג דבשר בחלב נמי במוקדשים נוהג כדתניא בתוספתא בשר בחלב נוהג בארץ ובחולין בפני הבית ושלא בפני הבית בין של חולין בין של מוקדשין בין של חוץ ועוף אסור לבשל בחלב, אלא דהכא לישנא קיטא נקט וקתני כל הבשר ובמשמע בין של חולין בין של מוקדשין, ובארץ ובחולין לא אצטריך ליה דחובת הגוף היא ונוהגת בין בארץ בין בחולין, והא דקתני ואסור להעלותו עם הגבינה על השולחן חוץ מבשר דגים וחגבים לא אצטריכא ליה כלל דאפי' באכילה נמי שרן כדקתני רישא אלא סירכא נקטיה משום דתנא רישא חוץ מבשר דגים וחגבים וכדי נקטיה.

6. מגיד משנה על הלכות מאכלות אסורות פרק ט

[ד] וכן בשר וכו'. במשנה תחלת הפרק (דף ק"ג ע"ב) כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים ובגמ' כמאן דלא כר' עקיבא דאי ר' עקיבא הא אמר חיה ועוף אינו מן התורה ותירץ רב אשי ה"ק כל הבשר אסור לבשל בחלב מהן מדברי תורה ומהן מדברי סופרים חוץ מבשר דגים וחגבים שאינן לא מדברי תורה ולא מד"ס ומפרש רבינו דהאי לבשל לאכול הוא ולישנא דקרא דנקט דאי בבישול בלא אכילה לא נאסרו חיה ועוף אפי' מדבריהם שלא אסרו אותם אלא באכילה בלבד מפני אכילת בשר בהמה המצוי אבל בבישול והנאה לא נאסרו ולא יפו כחם מבשר בהמה טהורה עם חלב

טמאה שמוטרין בבישול ובהנאה כנזכר למעלה אלמא לא גזרו בישול והנאה אטו בישול והנאה ואין הגזירה אלא על אכילה בלבד ואע"פ שיש לדחות דשאני התם שיש אחד מהם כבר אסור באכילה ואין לחוש שמא יאכלם אבל בחיה ועוף בחלב שכל אחד בפני עצמו היתר גזרו על הבישול ועל ההנאה שמא יבא לידי איסור אכילה וכשם שגזרו באיסור העלאה על השלחן כמו שיתבאר בפ' זה וכאלה חזא גזירה היא זהו דעת רבינו שלא נאסרו אלא באכילה בלבד:

7. ספר שערים מצויינים בהלכה

חוץ מבשר דגים. כתב הר"ן ואה"נ דבשר דגים אפילו לאכלו בחלב שרי, אלא נקט תנא לאשמועינן דשאר בשר אפילו בהעלאה נמי אסור. וכ"כ הרמב"ם (מאכ"א פי"ט ה"ה) דגים וחגבים מותר לאכלן בחלב. וכ"כ הרשב"א (תורת הבית כ"ג ש"ד). ועי' בכ"י (י"ד סי' פז) דמ"מ אין לאכול דגים מפני הסכנה כמו שנתבאר בספר אורח חיים (סי' קעג). וראיתי ברבינו בחיי (משפטים כג-יט) שכן דעת הרופאים בתערובת דג וגבינה שנתבשלו כאחד שמוליד תכונה רעה וגם מוליד צרעת. ובדרכי משה כתב דלא ראה מימיו שנוהרין בזה, וגם באורח חיים אינו

אלא שלא לאכלו בבשר משום סכנה, אבל בחלב שרי. וכ"כ בש"ך (שם סק"ה) דלא שמענו ולא ראינו וכל יומא ויומא נהגינן הכי לבשל דגים בחלב ולאכול. ועי' בפ"ח שם (סק"ט) שהאריך בזה, ומסיק דבזה"ז שכל העולם מבשלים כן שרי כיון דדרשו בה רבים כו'. ועי' בערוך השלחן (שם ס"ק טו). אבל בפמ"ג (מז סק"ג) כתב בשם הכנה"ג דדגים עם חלב יש סכנה, ובחמאה ושומן הנקלט מע"ג החלב אין סכנה. ועי' בדרכי תשובה (שם ס"ק מג) ובכף החיים (או"ח שם סק"ג, י"ד שם ס"ק כד) שהאריכו בזה.

8. ספר שערים מצויינים בהלכה

מבשר דגים. הא דאקרי בשר, כתב בקול הרמ"ז משום דכתיב (בהעלתך יא-כא) "ואתה אמרת בשר אתן להם... אם את כל דגי הים וגו'", ומשמע דאקרי בשר. ובשורת מהר"י אסאד (סי' קמג) העיר מדכתיב (שם יא-ד) "מי יאכילנו בשר... זכרנו את הדגה וגו'", הרי דבלשון תורה דגים בכלל בשר, וכן במס' סנהדרין (נט:): שקיל וטרי אי הא דהיה אסור לאדם הראשון לאכול בשר, אם דגים בכלל האיסור. וכן הר"ן במס' פסחים (קיד). דן לענין שני תבשילין על הקערה בליל פסח, אי מהני בשר דגים, ובשמ"ב (סי' עב ס"ק יח)

9. רמב"ם יד החזקה הלכות נדרים פרק ט

(ו) כל דבר שדרך שליח באותו מקום להמלך עליו הרי הוא בכלל המין שנאמר לשליח סתם כיצד מקום שדרכן אם ישלח אדם שליח לקנות לו בשר סתם אמר לו לא מצאתי אלא דגים אם נשבע או נדר במקום זה מן הבשר נאסר אף בבשר דגים וכן כל כיוצא בזה ובכל מקום הנודר מן הבשר אסור בבשר עופות ובקרבים ומותר בחגבים ואם מראין הדברים בעת שנדר שלא נתכוון אלא בבשר בהמה בלבד או לבשר עוף ובהמה בלבד הרי זה מותר בבשר דגים ואפילו במקום שהשליח נמלך עליהן:

10. הר"ן מסכת נדרים דף נד עמוד ב

ולענין הלכה - קיי"ל כרבי עקיבא דכל מידי דממליך עליה שליחא מיניה הוא דהא סתם לן תנא בפרק כל הבשר (חולין דף קד) כרבי עקיבא אע"ג דלא ידעינן אי מחלוקת ואה"כ סתם או סתם ואה"כ מחלוקת אפ"ה נקטינן כוותיה חזא דמחמיר ועוד דהא מפרש בגמ' דמאן דפליג עליה דר"ע יחידאה הוא דהיינו רשב"ג וקיי"ל הלכה כר"ע מחבירו הלכך הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר ובעופות ובדגים כל שלא הקיז דם ולא כאיבין ליה עיניה מיהו דוקא באתרא דמימליך שליחא עליהו אבל באתרא דלא מימליך עליה מותר דכל מידי דלא מימליך עליה לאו מיניה הוא **וזה שלא כדברי הרמב"ם ז"ל** שכתב בפרק תשיעי מהל' נדרים דדגים לא מתסרי אלא באתרא דמימליך שליחא עליהו ועופות מיתסרי בכל זוכתא והוא מן התימה דבגמרא משוינן להו הילכך תרוייהו לא מיתסרי אלא באתרא דמימליך שליחא עליהו וכשלא הקיז דם ולא כיבין ליה עיניה אבל הקיז דם וכיבין ליה עיניה לא שוו אהדי דכשהקיז דם לא שרי בדגים אלא דוקא באוסר בשר על עצמו ליום ההקזה בלבד דכי האי גונא אין דגים בכלל משום דבלאו הכי לא אכיל מיניהו והוא יומא אבל אי אסר עליה בשר שמנה ימים או יותר דגים בכלל דאע"ג דלא איצטריך למסרינהו להווא יומא משום אינן יומי אסרינהו ובדכיבין ליה עיניה אינו כן דאפילו באוסר לשלשים יום או יותר אין דגים בכלל שאין לומר שמפני הימים האחרים נדר שהרי אינו יודע מתי יתרפא שיצטרך לאסור דגים עליו הרשב"א ז"ל ולי לא שרי בדגים אלא אי נדר יומי דמוכחי לפום מאי דכיבין ליה עיניה דבלאו נדרא לא אכיל מיניהו.

11. תוספות מסכת חולין דף קד עמוד א

הא עוף אסור מדאורייתא - ה"נ ה"מ למינקט חיה [1] ונראה דהא דס"ד שהוא דאורייתא משום דסמיך אסיפא דגזר העלאה אטו אכילה כדדייק רב יוסף בסמוך אבל אין לומר דדייק מדקתני כל הבשר דמשמע ליה שכל הבשר שוה זה כזה בשר עוף כבשר בהמה דהא הנודר מן הבשר אין כל הבשר שוה דאפילו ר"ע מודה דלא מיתסר בבשר עוף מדאורייתא כדאמר בפרק הנודר מן הירק (נדרים דף נד.) דמודה ר"ע דלא לקי.

12. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף קד עמוד א

גמ' הא עוף אסור מן התורה. [2] פ' קס"ד כיון דכילל ותני כל הבשר משמע שאיסורו שוה בכל ואפילו עוף נמי אסור מן התורה.

13. רבי עקיבא איגר מסכת חולין דף קד עמוד א

הא עוף אסור מדאורייתא. [3] בפשיטות נוכל [לפרש] דדייק מהא דקתני אסור לבשל דאי בשר בחלב של עוף הוי דרבנן ע"כ הא דתני במתניתין אסור לבשל היינו לאכול דבאמת בבישול מותר לשיטת הרמב"ם, וזה היה דוחק להגמרא, דבישול משמע דוקא בישול, אע"כ דגם עוף דאורייתא

14. תוספות מסכת חולין דף קד עמוד א

ומנא תימרא דלא גזרינן גזירה לגזירה - בכמה מקומות אמר היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה בפ"ק דשבת (דף יא:) ובפ' במה מדליקין (שם דף כא.) ובריש ביצה (דף ג.) והכא בעינן לאתויי ראייה לענין גזירה דהעלאה אטו אכילה ויש מקומות נמי דגזרינן גזירה לגזירה ולא חיישינן, אין לדמות גזירות חכמות זו לזו אלא במקומות שהש"ס מדמה. וכן כתבו התוס' במס' כתובות (פד. ד"ה שכתובת) דאין לדמות תקנת חכמים זו לזו. וכן כתבו התוס' במס' נדה (לג: ד"ה ורמינהי) דאין להשוות גזרות חכמים, דפעמים נראה להם להחמיר אפילו בספק ספיקא. וכן מבואר ברע"ב (ידים פ"ג מ"ב) דאין מדמין גזירות חכמים זו לזו. ועי' במ"מ (שבת פ"ו ה"ט) שאין מדמין שבותין זו לזו, והובא גם במג"א (סי' שז ס"ו). וכ"כ בשו"ת הרשב"א (סי' תשט). וע"ע במ"מ (אישות פ"א ה"ד) דמבואר דאין מדמין בעריות ובאישות. ועי' בגמ' לעיל (מח:) אין מדמין בטרפות זו לזו. ועי' בתוס' מס' יבמות

15. ספר שערים מצויינים בהלכה

ומנא תימרא דלא גזרינן גזירה לגזירה. כתבו התוס' דבכמה מקומות אמרינן היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה כו' ויש מקומות נמי דגזרינן גזירה לגזירה ולא חיישינן, אין לדמות גזירות חכמות זו לזו אלא במקומות שהש"ס מדמה. וכן כתבו התוס' במס' כתובות (פד. ד"ה שכתובת) דאין לדמות תקנת חכמים זו לזו. וכן כתבו התוס' במס' נדה (לג: ד"ה ורמינהי) דאין להשוות גזרות חכמים, דפעמים נראה להם להחמיר אפילו בספק ספיקא. וכן מבואר ברע"ב (ידים פ"ג מ"ב) דאין מדמין גזירות חכמים זו לזו. ועי' במ"מ (שבת פ"ו ה"ט) שאין מדמין שבותין זו לזו, והובא גם במג"א (סי' שז ס"ו). וכ"כ בשו"ת הרשב"א (סי' תשט). וע"ע במ"מ (אישות פ"א ה"ד) דמבואר דאין מדמין בעריות ובאישות. ועי' בגמ' לעיל (מח:) אין מדמין בטרפות זו לזו. ועי' בתוס' מס' יבמות

(לו: ד"ה חיזוק) שחילקו בהא דאמרו שם דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, ובכמה דוכתי אמרו כשל תורה. וראיתי בשו"ת חות יאיר (סי' מו) שאין לדמות גזירות חכמים זו לזו שהכל תקנו וגדרו לפי דעתם הקדושה והרחבה ואין לנו רק דברי חכמים וחומרות שמצינו בפירוש שהחמירו וגזרו גזירה לגזירה כו' ודרך חכמים לדקדק ולחלק בין חדא מילתא בהיא ענינא או תרי.

16. תוספות מסכת חולין דף קד עמוד א

חלת חוצה לארץ נאכלת עם הזר על השלחן - אין המשנה שנויה כן אלא הגמרא מביאה בקיצור וכן היא שנויה בפ' בתרא דמס' חלה (משנה ח) אמר ר"ג שלש ארצות לחלה מארץ ישראל עד כזיב חלה אחת מכזיב עד הנהר ועד אמנה שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן של אור יש לה שיעור ושל כהן אין לה שיעור מנהר ועד אמנה ... וכן לדין שרחוקין מא"י א"צ שתי חלות אלא אחת ...

17. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קד עמוד ב

משום חלת הארץ דאורייתא. בגמ' נקט לדבר פשוט דחלת הארץ דאורייתא. ולכאן הרי הלכה פסוקה היא דחלת הארץ אף בימי עזרא הוי רק מדרבנן, דבעינן שיהיו יושביה עליה, והכא דאירי בזמן המשנה לא הוי אלא מדרבנן. וצ"ל דהנה מצינו בקידושין דבדבר שעיקרו מן התורה גזרו חז"ל כעין דאורייתא, והכא נמי הרי הו"ל עיקרו מה"ת באר"י.

18. תוספות מסכת חולין דף קד עמוד ב

וניתנת לכל כהן שירצה – [1] פירש בקונטרס דאפילו אינו מחזיק בתורת ה' יתנו לו חלת חוצה לארץ ואין נראה לר"י דהא הוה דומיא דהנהו ששונה אחר משנה זאת ואלו ניתנין לכל כהן שירצה כו' וחשיב בהדיהו הזרוע והלחיים והקבה ואמרינן לקמן בפרק הזרוע (דף קל): שאינן ניתנות למי שאינו מחזיק בתורת ה' [2] לכך נראה לרבינו יצחק דהכא מיירי בדליכא כהן חבר אי נמי איכא כהן חבר שהוא עשיר ואינו רוצה לקבל ואפילו רוצה לקבל כיון דאין צריך וזה ע"ה עני וצריך שמצווים להחיותו שאם לא יתנו לו יצטרכו לתת לו חולין וקמ"ל דיכול ליתן אע"פ שאין בקי בטומאה וטהרה ולא חיישינן שמא יאכלנו בימי טומאתו אבל חלת הארץ אינה ניתנת אלא לכהן חבר שישמרנה בטהרה אפי' ליכא עתה כהן חבר אל יתננה לכהן ע"ה אלא ימתין עד שיזדמן לו כהן חבר.

19. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קד עמוד ב

כלי שני אינו מבשל. **כתב המג"א סוף סי' שיח דדבר גוש מבשל אף בכלי שני מדאורייתא, ונ"מ לאיסור בישול בשבת.** ובמנחת יעקב מוכיח מכאן דלא כמג"א, שהרי כאן הבשר והגבינה שניהם גוש ואעפ"כ אמרו דבכלי שני אינו מבשל. ולכך כתב דהא דגוש ככלי ראשון הוא רק לענין דיני בליעות, אך בישול לא הוי. **ויש שתירצו עפ"י דברי הר"ן דאיסור בישול בבשר בחלב מה"ת הוא רק בדרך בישול ולא בצלי, והא דגוש מבשל לא הוי אלא צלי, ולכך ליכא בו איסור דאורייתא, ומש"ה ליכא למיגזר משום אילפס שני.** אמנם לשון הגמ' דחוק, דלא קאמר דאינו אסור מדאורייתא, אלא דכ"ש הוא ואינו מבשל.

20. שו"ע יורה דעה - סימן פח

(א) **אפילו בשר חיה ועוף, אסור להעלות על שלחן שאוכל עליו גבינה, שלא יבא לאכלם יחד. אבל בשלחן שסודר עליו התבשיל, מותר ליתן זה בצד זה:**

21. שו"ת שבות יעקב חלק א סימן לח

... דאף למאן דס"ל לענין איסור שבת אין בישול אחר בישול משום כיון דכבר נתבשל תו אין צריך בישול ולא הוי מלאכה כלל מ"מ לענין איסור בשר בחלב דאסור משום טעם כעיקר ודאי בכלל בישול הוא זה שמבשל יחד הבשר בחלב **מחדש** וה"ה לענין איסור בישול לבד דבב"ח דלמה שזה נאסר זה נאסר וגדולה מזו **משמע בש"ס דחולין דף ק"ד ע"ב דאפי' בכלי שני שעולים יחד מקרי בשול לענין בשר בחלב אף שכבר נתבשלו שניהם תחלה כל א' לבדו שניהם אסורין מדאורייתא ...**

22. שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן פב

... אעוררהו במ"ש פר"ת סי' צ"ד אדברי הש"ך סק"ד **דכל בליעה ובליעה נעשה בב"ח = בשר בחלב = חדש יש לי עיון בזה אי שייך בבב"ח בישול אחר בישול הא לא תבעי' לי' דבשר דנתבשל בפ"ע עם חלב שנתבשלה בפ"ע ואח"כ נתבשלו זע"ז בודאי שייך ביה בב"ח דאורייתא מש"ס ר"פ כ"ה דמשני שמא יעלה באלפס רותח אבל אחר שכבר נתבשל הגדי בחלב אמו אם חזר ובשלו אפשר דלא שייך בי' תו בב"ח דאורייתא ואפי' נצטנן ומחממו נמי לא דדוקא לענין שבת ה"ל כבשול משום דה"ל מלאכת מחשבת וכמ"ש ט"ז בא"ח סי' שי"ח סק"ד ומסולקת תלונות הפר"ח ואע"ג שהש"ך לא נחית לכך.**

23. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קד עמוד ב

גזירה שמא יעלה באלפס ראשון. **הנה גדר הבישול שנאסר בב"ח היינו כעין בישול בשבת.** (ובבישול בחמי טבריה אפשר דלא יהא אסור). **והנה בשבת הרי אין בישול אחר בישול. ודא מילתא ברירא דאם הבשר היה מבושל וגם החלב מבושל ועכשיו מבשל אותם יחד דבזה יהיה הבישול בשבת ואיסור בב"ח מדאורייתא, דהא הבליעה שהאחד בולע מהשני הוי דבר חדש שלא היה קודם, אבל בשר וחלב שנתבשלו יחד קודם ע"י גוי ועכשיו מבשלם הישראל מסתבר דאמרי' בזה אין בישול אחר בישול.**

24. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קד עמוד ב

שם. **הק' חלב אריה דמצינו באע"ה שנתן לאורחים חמאה וחלב וכן הבקר, והרי קיים כל התורה כולה, ואיך העלה על השולחן בשר בהמה וגבינה.** ולכאו' לק"מ דהא כערביים נדמו לו. והלב אריה תי' דבקרא כתי' ויקח חמאה וחלב וכן בקר אשר עשה ויתן לפנייהם **והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו.** ולכאו' הול"ל ויאכלו ואח"כ והוא עומד עליהם, דעמד לשמשם כשאכלו. **אלא דכיון דהאיסור להעלות בשר וגבינה על השולחן הוא מחמת שמא יבוא לאוכלם, מהני שיעמוד שומר שימנע מהאוכלים לאכול את הבשר עם החלב,** כמו שמצינו גבי חשש דשמא יטה דאם אית ליה שומר שרי, ולכך רק מחמת שהוא היה עומד עליהם היה אוכלים.

25. תוספות מסכת חולין דף קד עמוד ב

רבי יוסי היינו ת"ק - אבית הלל לא פריך היינו ת"ק דהכי קאמר דבר זה מחלוקת ב"ש וב"ה ואין זה סתמא ואח"כ מחלוקת [1] דב"ש במקום בית הלל אינה משנה.

26. דף על הדף חולין דף קד עמוד ב

בגמ': ר' יוסי היינו ת"ק כו'. ובתוס' (ד"ה רבי יוסי) כתבו דהלכה כבית הלל, ולא הוה כסתם ואח"כ מחלוקת דאין הלכה כסתם, משום דבית שמאי במקום בית הלל אינו משנה. [2] עוד טעם לפסוק כבית הלל, כתב בתוס' יו"ט דבתשו' הרשב"א (סי' קי"ד) כתב, דמדלא אמרו: סתם ואח"כ מחלוקת, אלא הלכה כמחלוקת, אלא אמרו - אין הלכה כסתם, היינו שאין הלכה ממילא כסתם, אבל לא תמיד הלכה כמחלוקת, אלא כמאן דמסתבר טעמי', והכא מסתבר טעמי' דבית הלל. ועיין מש"כ התוס' יו"ט בדברי חמודות על הרא"ש כאן (אות ב'). [3] הגרעק"א בתוספותיו (אות ל"ח) מביא עוד בזה משו"ת חות יאיר (סי' צ"ד), דכיון דקתני אח"כ "באיזה שולחן אמרו, בשולחן שאוכל עליו", שזהו סתם משנה, ושוב הוה מחלוקת ואח"כ סתם, דהלכה כסתם, וכעין זה כתב בהגהות זרע יצחק (במשניות) דלקמן (קי"ג ע"א) דקתני במתניתין "המעלה את העוף עם הגבינה על השולחן אינו עובר בל"ת", דמשמע אבל לכתח' אסור, אם כן סתם לן מתני' כבית הלל לאסור.

27. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קד עמוד ב

כל האומר דבר בשם אומר מביא גאולה לעולם. באבות מבוואר שהוא אחד מקניני התורה, וצ"ב מהו שייך לקניני התורה? והביאור בזה נראה דהוא מדה כנגד מדה, כשאומר דבר שנראה שלו ואומר בשם אומר, זוכה מכ"מ שיזכה לחדש בעצמו ויאמר בשמו, והיינו שהתורה מתרבה, ואין גאולה גדולה מזו.

והיה אפ"ל שהכוונה להא דאיתא ביבמות (צז א) שת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעוה"ז שפתותיו דובבות בקבר, ולכן צריך לומר דבר בשם אומר. אולם נראה דענין שפתותיו מדובבות הוא רק כשמחדש הלכה מחודשת, משא"כ הכא שרבי יוסי אמר רק שנחלקו בזה ב"ש וב"ה, ואעפ"כ צריך לומר דבר בשם אומר. (ועי' מ"ש בהערות בכורות לא ב).

28. ספר שערים מצויינים בהלכה

הרבה תמהים על זה דמצינו בגמ' שדקדקו לומר בשם אומרם ועדיין לא נגאלו, וכתב בסה"ק אור לשמים (פ' בחקותי) בשם רבינו הרה"ק מלובלין זצ"ל, דהבאת הגאולה כאן היינו גאולה פרטית, ולא גאולת כלל ישראל, וכן בתפלת שמנה עשרה בברכת ראה נא בענינו כו' גואל ישראל, נמי מיירי בגאולת צרות ישראל בכל מקומות מושבותיהם, ולא גאולת כלל ישראל, וכמש"כ רש"י במס' מגילה (יז. ד"ה מלחמה).

כל האומר דבר בשם אומר מביא גאולה לעולם. פירש בעין יעקב, מדלא אמר מרדכי בעצמו הדבר למלך שיהיה לו החזקת טובה יותר, אלא ודאי שעשה כן כדי שתאמר אסתר בשמו ועי"ז יבוא הגאולה.

29. ערוך לנר מסכת סנהדרין דף מא עמוד ב

בגמרא אמרי ליה ומאי אמרינן בה בסנהדרין גרידתא. ק"ל מאי בעי בזה וכי ח"ו הגדולים הללו רצו להתפאר בתורתם שאינם צריכים לשמיעת רבן. תו י"ל כשאמר להן רמי בר חמא אי הכי אמריתו טובא אמריתו קאמרי מטיבותיה דמר כו' מנזיהותא דמר לא אמר בה ולא חדא הם לכאורה דברים מחוסרי הבנה וגם מה לשון ולא חדא. ועוד דהוא אמר להם אמריתו לשון רבים. וכן היה להם להשיב אמרנו בה לשון רבים אכן הם לא השיבו רק לשון יחיד נסתר אמר בה. ונלענ"ד עפ"י מה דאמרינן בגמרא שתלמיד כשאומר שמועה מפי רבו בתחלה יאמר בשם עצמו עד שידע אם ישר בעיני שומעיו ואח"כ יאמר שרבו אמר כן למען שלא יגרום זילותא לרבו ופירשו המפרשים כן פירוש המימרא דכל האומר דבר בשם אומר דהיינו שבתחלה יאמר הדבר ואם תישר אז יאמר בשם אומרן כמו שעשתה אסתר ...

30. מדרש תנחומא במדבר - פרק כב

(כב) וידבר ה' אל תכריתו את שבט זש"ה אל תגזול דל כי דל הוא ... אמר רבי חזקיה אמר רבי ירמיה בר אבא בשם רבי יוחנן כל שאינו אומר דבר בשם אומר עליו הכתוב אומר אל תגזול דל כי דל הוא וצריך אדם כשהוא שומע דבר לומר אותו בשם אומר אפילו משלישי הלכה ששנו רבותינו אמר רבי תנחום הלבילר מקובל אני מרבי מיאשא שקבל מן הזקנים הלכה למשה מסיני כל מי שאינו אומר דבר משל תורה בשם אומר שעליו הכתוב אומר אל תגזול דל כי דל הוא וכל האומר דבר בשם אומר זוכה שיגאלו ישראל על ידו ממי את למד מאסתר ששמעה הדבר ממרדכי ע"י כן זכתה שנגאלו ישראל על ידה הוה אם שמעת דבר הוה אומר בשם אומר ...

31. ספר חתם סופר על מסכת חולין דף קד/ב

כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם. פי' זכות הזה עושהו זכאי שראוי לגלגל זכות אחר על ידו שאם היו עת גאולה מצרה יכולה להתגלגל על ידו:

ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי. דודאי מרדכי לא רצה שום תשואת חן ושום קרבה אל המלך כמו שעשה יוסף הצדיק ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים שלא ישימם ראשים ושרים כי לא יחפצו הצדיקים להתודע לרשות וביותר במלכות ארמאים ושוב כשנתעלה מרדכי על כרחו ונעשה משנה למלך הרי פרשו ממנו מקצת סנהדרין וגם ירד ממדרגתו ונמנה חמישי באנשי כה"ג כמבואר ספ"ק דמגלה ומזה הטעם בעצמו צוה עליו מרדכי שלא תגיד עמה ומולדתה שלא רצה קריבתו בבית המלך והרי קמן אחר שאמרה למלך בשם מרדכי ולא נעשה עמו דבר לא התעוררה את המלך לעשות עם מרדכי שום טובה על זה כי לא בקש דובשו ועוקצו. אך הואיל ורצון בגתן ותרש להמית המלך והמלכה כמבואר פ"ק דמגלה להטיל סם בספל יהרגו הוא והיא ע"כ להצלת נפשות אמר מרדכי לאסתר אבל לא רצה שתאמר למלך בשמו ולולי דמצוה רבה לומר דבר בשם אמרו לא אמרה היא בשם המגיד מרדכי:

32. ספר שערים מצויינים בהלכה

ליטול ידיו ולקנח וכו'. כתב הריטב"א לקמן (קה. ד"ה בשר) פסקן של דברים הלכה למעשה לענין עוף וגבינה, אפילו אכל עוף בתחלה מותר לאכול גבינה באותו סעודה, בין כיום בין בלילה, בלא קינוח הפה ובלא נט"י. אבל ברמב"ם (מאכ"א פ"ט הכ"ז) כתב אם אכל בשר עוף אחר שאכל הגבינה או הקלב אינו צריך לא קינוח הפה ולא נט"י, ומפרש הכס"מ הא דתני אגרא עוף וגבינה היינו דוקא גבינה ואח"כ עוף, אבל עוף ואח"כ גבינה דינו כבהמה וגבינה. וכן כתב הרשב"א בתורת הבית (כ"ג ש"ד) אכל עוף או חיה יש מי שהורה שאוכל אחריהם מיד גבינה בלא קינוח הפה ובלא נט"י, ואין דבריהם מחוורים, וגדולי המחברים אסרוהו כאוכל אחר בשר הבהמה, אבל אם אוכל גבינה תחילה אוכל אחריה עוף בלי קינוח הפה וכלי נט"י. ועי'

בפרי חדש (יו"ד ריש סי' פט) דהכי משמע בזהר (סוף פ' משפטים) רבי ייסא שרי למיכל לתרנגולא וגבינה וחלבא, אמר ר"ש אסיר לך ולא יהיב איניש פתח לזינין בישין. ומיהו אפשר לדחות וכו', ומיהו מתני דקתני העוף עולה עם הגבינה על השולחן, משמע שאוכל גבינה תחילה ואח"כ עוף, ואע"ג דמתני לא נחית אלא לענין העלאה, מ"מ הוי מצי למתני חדא דאית ביה תרתי וליתני הכי הגבינה עולה עם העוף על השולחן, אלא משמע כדארמין. ועי' בברכי יוסף שם (סק"א) דמפרשי הג"ל מבואר בין אכל בשר עוף ורוצה לאכול גבינה בין אכל גבינה ורוצה לאכול עוף, וכן הוכיח הריטב"א כאן מדברי רש"י אלו.

33. ספר שערים מצויינים בהלכה

ה"מ בליליא אבל כיממא הא חזינא. כתב בחי' הריטב"א י"א דבאתרא דאיכא נרות טובא כגון בחופה דינו כיממא, וראוי להחמיר. ובשמ"ב (ח"א סי' סח סק"ד ובקונ"א שם) כתבנו דהיום מקלים ונוסעים בלילה כיון שיש מאורות דולקים בדרכים וגם פנסים בהמכוניות, וכמש"כ רש"י במס' שבת (כה: ד"ה תורה) דאור הנר חשוב כיממא, וכ"כ הריטב"א כאן. ועי' במס' ברכות (מג:)

34. דף על הדף חולין דף קד עמוד א

בגמ': הא עוף אסור דאורייתא כו' אמר רב יוסף כו' רב אשי אמר וכו'. בשו"ת חתם סופר (חו"מ סי' קי"ב) כתב דלגבי חודש אדר בשנה מעוברת, בעצם היינו צריכים לומר דבלשון בני אדם סתם אדר היינו - אדר הראשון, אבל אחרי שתקנו חז"ל שפורים וכל מצוותי' יהיו באדר השני, ממילא נהפך בלשון בני אדם שסתם אדר היינו אדר שני, ומביא שכן הוא משמעות הפוסקים בנדרים דף ס"ג ע"א. כמו כן כתב החתם סופר, דאע"ג דבעצם בלשון בני אדם אין בכלל "בשר" - בשר עוף, אבל אחרי שגזרו חז"ל לאסור בשר עוף גם כן בחלב, כמו בשר בהמה, א"כ נהפך בלשון בני אדם שבשר עוף הוא גם בכלל סתם בשר הוא. וע"ש שמצא קרוב לזה בלח"מ נדרים (פ"ט ה"ו). ועיי"ש שדן לפי זה לענין צוואה, אם קרובי האם הוו בכלל "קרובים" אחרי שריבתה התורה קרובי האם לענין צדקה ופסולי עדות.